

PROFIELWERKSTUK VWO 2026-2027

Inhoud

Inhoud.....	1
Inleiding	3
Begeleiding.....	3
Belangrijke data	4
FASE 1: oriëntatie en keuze	5
FASE 2: plan van aanpak	6
Hoofd- en deelvragen	6
Bronnen	7
Voorlopig tijdpad	7
FASE 3: het literatuuronderzoek en theoretisch kader.....	8
Informatie zoeken	8
Voortgangs- en beoordelingsgesprekken	8
FASE 4: methodologie, onderzoek en resultaten.....	9
Andere onderzoeksmethoden	9
Verwerken van gegevens	9
FASE 5: het eindproduct maken	9
Inhoud van het verslag.....	10
Lay-out	10
Bronvermelding	10
Logboek.....	11
Labjournaal	11
Afronding: presentatieavond PWS.....	12
Beoordeling.....	12
Veelgestelde vragen	13

Inleiding

In tweede helft van het schooljaar 2025-2026 en in de eerste periode van het schooljaar 2026-2027 moet iedere eindexamenleerling een profielwerkstuk maken. In het profielwerkstuk moet je een zinvol onderwerp uit één van de vakken uit je pakket kiezen. Leerlingen die meedoen aan de U-talent Academy schrijven daar hun profielwerkstuk.

Het profielwerkstuk maak je in principe in een twee- of drietal. Jullie hoeven niet hetzelfde vakkenpakket te hebben, maar moeten uiteraard wel allemaal het vak naar keuze in jullie pakket hebben.

Voor het kiezen van het vak geldt dat het groot genoeg moet zijn. Godsdienst, maatschappijleer of filosofie als hoofdvakken voor het PWS mogen dus niet, maar een combinatie met een ander vak, dat wel groot genoeg is, mag wel. Het is ook bij de grote vakken mogelijk om meerdere vakken te combineren.

Voor alle soorten onderzoek geldt één belangrijk advies: kies iets wat je echt leuk vindt, je bent er enkele maanden mee bezig. Misschien weet je al wat je wilt studeren na je vwo, dan zou je iets kunnen kiezen in die richting. Dan is je PWS een goede voorbereiding op je vervolgopleiding!

Begeleiding

Het profielwerkstuk maak je in principe in een twee- of drietal. Alleen in uitzonderlijke gevallen wordt het toegestaan om alleen te werken. Dit moet je altijd schriftelijk motiveren. Bij het maken van het profielwerkstuk worden jullie begeleid door één van de bovenbouwdocenten. Je mag hiervoor een voorkeur aangeven wanneer je opgeeft voor welk je het profielwerkstuk wilt schrijven. Dit hoeft niet per se de docent zijn die je voor het vak hebt. Een goede afstemming met deze docent is dus noodzakelijk om de kans te vergroten dat je bij de docent naar keuze wordt ingedeeld. Zolang dit niet bekend is kun je de docent waarvan je les hebt aanspreken over je profielwerkstuk.

Belangrijke data

Hieronder staan de deadlines waarop je dingen moet inleveren, uiteraard is het belangrijk om hier tussentijds contact over te hebben met je docent/begeleider, wacht niet tot je iets van hem/haar hoort, eigen initiatief is erg belangrijk. In de beoordeling van je profielwerkstuk wordt dit ook meegenomen.

- Vrijdag 27 februari 2026: inleveren observatieopdracht presentatieavond.
- Donderdag 19 maart 2026: inleveren met wie je samen gaat werken, welk(e) vakken jullie kiezen, welke begeleider(s) jullie in gedachten hebben.
- Vrijdag 10 juli 2026: inleveren van het plan van aanpak en het theoretisch kader, hierover ontvang je korte feedback uiterlijk dinsdag 1 september 2026.
- Maandag 2 november 2026: voorlopige volledige versie inleveren via de ELO én op papier (bij je begeleider/examencommissie).
- Dinsdag 8 december 2026: inleveren definitieve versie via de ELO én op papier (bij je begeleider/examencommissie).
- Dinsdag 8 december 2026: presentatieavond (ook voor U-talentleerlingen).

FASE 1: oriëntatie en keuze

Bij de keuze van een onderwerp voor het profielwerkstuk kun je grofweg op twee manieren te werk gaan:

- je stelt het onderwerp vast en bekijkt vervolgens welk vak bij dit onderwerp past;
- je kiest eerst een vak en oriënteert je vervolgens op mogelijke onderwerpen binnen dit vak. Kijk hiervoor ook bij het document 'vakinformatie PWS' op de ELO, maar je kunt ook bij jouw docent(en) informeren naar mogelijke onderwerpen.

Het is de bedoeling dat je zelf een onderwerp kiest. Je begeleider moet dat onderwerp echter wel goedkeuren. Uiteraard kun je te allen tijden contact opnemen met je begeleider.

Ga vooraf na of alle plannen realiseerbaar zijn en houd er rekening mee dat sommige zaken/ activiteiten geld kunnen kosten. Voordat je kosten gaat maken, moet je dit overleggen met je begeleider. School vergoedt de kosten in veel gevallen namelijk niet.

De volgende methode kan je helpen bij het bepalen van een onderwerp voor het profielwerkstuk:

1. Brainstormen. Schrijf met trefwoorden onderwerpen op waar je interesse voor hebt of een eigen mening over hebt. Gebruik kranten, boeken, tijdschriften, Internet, gesprekken met je begeleider of andere deskundigen om ideeën op te doen.
2. Streep onderwerpen/ trefwoorden weg:
 - die je niet interesseren;
 - die niet voldoen aan het profielwerkstuk;
 - die zo breed zijn dat je er niet diep in kunt duiken;
 - waar moeilijk informatie over te vinden is.
3. Formuleer zo nauwkeurig mogelijk wat je wilt onderzoeken. Dit is de onderzoeksvraag.

Onderschat het kiezen van een eventuele partner niet! De keuze van een of twee partner(s) is van belang omdat je een lange periode moet samenwerken. Het is belangrijk dat partners dezelfde belangstelling voor het onderwerp hebben en dat jullie goed kunnen samenwerken.

FASE 2: plan van aanpak

Hoofd- en deelvragen

Een scherp geformuleerde en goed afgebakende hoofdvraag is een noodzakelijke voorwaarde om het profielwerkstuk tot een goed einde te brengen. Het motto luidt: inperken en afbakenen.

Vaak is een hoofdvraag opgedeeld in een aantal deelvragen, waarmee je het **onderzoek verdeelt** in kleinere stappen. Je krijgt daarmee beter zicht op de haalbaarheid en je vergroot de kans dat je alle kanten van de hoofdvraag belicht. Met de hoofdvraag en deelvragen maak je duidelijk wat je wel en wat je niet aan de orde stelt. Wanneer je goed hebt nagedacht over de hoofdvraag, word je minder snel verleid zijpaden te gaan bewandelen. Daarnaast kun je uit beschikbare informatie het bruikbare beter selecteren. Bovendien kun je met een duidelijke hoofdvraag beter conclusies formuleren.

In de hoofdvraag en de deelvragen wordt gevraagd naar het - wie, - wat, - waar, - welke, - wanneer, - hoe, - waarom, - waardoor, - waarvoor, - waarmee, - waartoe enzovoort.

Hieronder volgt een aantal vragen die je kunt stellen:

- Welke soorten of onderdelen zijn er te onderscheiden?
- Wanneer is het begonnen of geëindigd?
- Hoe ontstaat het of hoe is het ontstaan?
- Waar is het een onderdeel van?
- Welke waarde heeft het?
- Welke voorwaarden of omstandigheden maken het mogelijk?
- Welke argumenten voor of tegen zijn aan te voeren?
- Hoe ontwikkelt het zich?
- Welke methode wordt ervoor gebruikt?
- Wie of wat is erbij betrokken?
- Welk doel dient het?
- Wie of wat ondergaat het?

Onderzoek verrast. Dingen zijn anders dan ze op het eerste gezicht lijken. Wanneer je iets gaat **onderzoeken, formuleer** je vooraf welke uitkomsten je verwacht. Dit heet het formuleren van een **hypothese**.

Er zijn verschillende soorten hoofdvragen:

- beschrijvende of beeldvormende: op basis van onderzoek beschrijf je een situatie of een persoon.
- vergelijkende: je probeert overeenkomsten en/ of verschillen boven tafel te krijgen.
- verklarende: je zoekt antwoord op de vraag: 'Hoe komt het dat...'.- waarde bepalende of evaluatieve: je geeft een oordeel of een waarde over een onderwerp.
- voorspellende: je onderzoekt hoe iets in de toekomst zal zijn.

- probleemoplossende of regelgevende: je probeert op basis van onderzoek een probleem op te lossen, althans hier een bijdrage aan te leveren.

Al lezende of tijdens het maken van een ontwerp of het opstellen van een proefopstelling kun je tot de ontdekking komen dat je de hoofdvraag moet aanpassen. Dat moet je dan zeker doen!

Bronnen

Om er zeker van te zijn dat er voldoende informatie over je onderwerp te vinden is ga je vast op zoek naar bronnen die je kunt gebruiken. We verwachten daarom dat je al minimaal twee bronnen noemt en ook kunt motiveren waarom je die bronnen denkt te kunnen gaan gebruiken.

Voorlopig tijdpad

Omdat je het profielwerkstuk met een medeleerling maakt, is het van belang te weten 'Wie voert wanneer wat uit?'. Uit het plan van aanpak moet duidelijk naar voren komen wat de bijdrage van ieder van jullie afzonderlijk is. Hiervoor moet je je activiteiten gedetailleerd beschrijven in het plan van aanpak en ervoor zorgen dat jullie individuele planningen op elkaar zijn afgestemd.

Vanzelfsprekend moet het plan van aanpak en het latere logboek met elkaar overeenkomen. Toch kan het gebeuren dat je van het oorspronkelijk plan van aanpak afwijkt. In de kolom 'Opmerkingen' van het logboek motiveer je dan waarom je bent afgeweken van je oorspronkelijke plan.

Het plan van aanpak bespreek je met je begeleider. Je begeleider moet je goedkeuring geven om verder te gaan met Fase 3.

FASE 3: het literatuuronderzoek en theoretisch kader

Informatie zoeken

Na de instructie in de mediatheek ga je op zoek naar informatie over je onderwerp. Noteer altijd de volledige gegevens van boeken, tijdschriften en artikelen in je bronnen- en materialenboek. Hiermee voorkom je, bij het definitief samenstellen van de literatuurlijst, veel onnodig zoekwerk achteraf. Noteer ook de internetsites waar je informatie vandaan hebt gehaald en op welke datum.

Theoretisch kader

Aan de hand van het uitgevoerde literatuuronderzoek schrijf je een theoretisch kader. Hierin beschrijf je welke theorieën, ideeën of modellen al bestaan die betrekking hebben op jouw onderzoek. Met het theoretisch kader baken je je onderzoek af. Het vormt de basis voor het vervolg van je onderzoek.

Inleveren tussenproduct

Het plan van aanpak en het theoretisch kader lever je na het werkmoment in juli in bij je begeleider via de ELO.

Voortgangs- en beoordelingsgesprekken

Tijdens het maken van het profielwerkstuk heb je voortgangs- en beoordelingsgesprekken met je begeleider. **Je moet zelf het initiatief nemen voor een voortgangsgesprek.** Voortgangsgesprekken zijn bedoeld om tussentijdse resultaten te evalueren en indien nodig bij te sturen. Van minimaal twee voortgangsgesprekken schrijf je een gespreksverslag. Deze lever je via de ELO in. Dit is onderdeel van het proces.

Daarnaast zijn er beoordelingsgesprekken. Aan de hand van tussenproducten zoals het plan van aanpak, het logboek, bronnen- en materialenboek, tussentijdse resultaten, het concept van een presentatie en dergelijke wordt het doorlopen van het proces en het eindproduct beoordeeld.

Bij sommige elementen kan de begeleider, wanneer er een onvoldoende op dat aspect is gegeven, een zogenaamde 'no-go'-beslissing nemen. Dat betekent dat je niet verder kunt gaan omdat een bepaald aspect of onderdeel nog niet in orde is. Het is bijvoorbeeld onverantwoord om verder te gaan als de onderzoeksvraag onduidelijk is.

FASE 4: methodologie, onderzoek en resultaten

Andere onderzoeksmethoden

Met een interview, een enquête, het uitvoeren van proeven, veldwerk, excursie, een bezoek aan bedrijven of instellingen kun je ook informatie verzamelen. Bij sommige vakken is het zelfs verplicht om op deze manier een onderzoek te doen.

Verwerken van gegevens

Na het verzamelen van de informatie/ gegevens moet je deze verwerken, interpreteren en confronteren met de onderzoeksvragen. Welke antwoorden kan ik geven of welke conclusies kan ik trekken op grond van de verzamelde informatie/ gegevens?

In de meeste gevallen zal het eindresultaat van je onderzoek een schriftelijk verslag zijn. Indien je iets anders wilt, bespreek dit dan met je begeleider.

FASE 5: het eindproduct maken

Voorlopige complete versie

De voorlopige complete versie moet in november 2026 ingeleverd worden bij je begeleider (papieren versie en ook digitale versie via de ELO i.v.m. plagiaatcontrole). Dit moet een complete versie zijn (dus alle onderdelen uit de vorige fasen en een conclusie en discussie) en is voor iedereen verplicht! Je begeleider kijkt de voorlopige versie na. Zo snel mogelijk na de kerstvakantie krijg je de voorlopige versie gecorrigeerd terug. De voorlopige versie wordt niet met een cijfer beoordeeld, maar komt vaak wel terug in de beoordeling van het proces. Het is ook niet nodig om de voorlopige versie in te laten binden, maar een snelhechter staat wel zo netjes.

Definitieve versie

Aan de hand van de aanwijzingen, die je begeleider je geeft, ga je het werkstuk wijzigen. De definitieve versie lever je in december 2026 bij je begeleider en via de ELO in.

Inhoud van het verslag

Welke elementen er in een verslag moeten zitten kunnen verschillen per vak, sommige vaksecties hebben hier informatie over in de ELO van dat vak geplaatst. Onderstaande elementen zul je sowieso moeten toevoegen aan je verslag:

Lay-out

Zorg voor een overzichtelijk titelblad, met daarop de titel van het profielwerkstuk, de voor- en achternamen van de groepsleden en de naam van jullie begeleider.

Daarnaast kun je in Word gemakkelijk een inhoudsopgave, kopjes en tussenkopjes en paginanummers invoegen. Geef ook figuren (plaatjes/grafieken) een nummer.

Schrijf je tekst, in ieder geval voor de voorlopige versie, met regelafstand 1,5 zodat er ruimte is voor feedback van je begeleider.

Bronvermelding

Een goede bronvermelding is belangrijk, anders loop je het risico dat je plagiaat pleegt. In Word kun je deze automatisch bij laten houden. Overleg met je begeleider welke stijl je moet gebruiken.

Met plagiaat wordt bedoeld dat je tekstfragmenten of ideeën uit andermans werk presenteert als eigen werk. Universiteiten treden hier streng tegen op omdat dit wetenschappelijk wangedrag is. Daarom moet je ook op de middelbare school hier rekening mee houden. Plagiaat pleeg je niet altijd expres, het kan ook per ongeluk voorkomen doordat je niet op de juiste manier naar bronnen refereert.

Voorbeelden van plagiaat voor het profielwerkstuk:

- Het woordelijk overnemen van stukken tekst van iemand anders zonder dat je daarbij noemt dat het door iemand anders geschreven is of zonder de bron te noemen.
- Het parafraseren (herschrijven) van stukken tekst van iemand anders zonder dat je daarbij noemt dat het door iemand anders geschreven is of zonder de bron te noemen.
- Het overnemen van ideeën van iemand anders zonder dat je aangeeft dat deze ideeën van iemand anders zijn.
- Het gebruik van generatieve AI (bijv. ChatGPT) zonder dat je aangeeft dat je AI hebt gebruikt en in je literatuurlijst naar de output hebt verwezen.

Voorbeelden van veel gemaakte fouten:

- Alleen aan het einde van de tekst een bronvermelding plaatsen. Je moet bij elke zin/alinea aangeven als je werk van iemand anders gebruikt uit welke bron dit komt.
- Bij geparafraseerde tekst geen bronvermelding plaatsen. Ook als in je eigen woorden iets omschrijft of samenvat moet je een bronvermelding noteren.
- Het niet bijhouden van een notitiesysteem. Soms weet je niet meer wat je zelf bedacht hebt en wat uit een bron komt. Zorg ervoor dat je tijdens het schrijven bijhoudt wat je citeert/parafraseert/samenvat uit een bron.
- Sommige kennis mag je als algemene kennis beschouwen en daar hoeft je niet naar te verwijzen. Als je twijfelt, kies dan de veilige weg en refereer naar een bron.

Logboek

Een logboek heeft een aantal functies: het is voor jou een hulpmiddel bij het systematisch verzamelen van informatie en voor je docent is het een hulpmiddel om snel inzicht te krijgen in het gevolgde werkproces. In een logboek staan zaken als datum, tijd, plaats, verrichte werkzaamheden eventueel aangevuld met een resultaat of opmerking en gemaakte afspraken. Het logboek omvat niet meer dan een enkele pagina A4. Hieronder is een voorbeeld van een logboek afgedrukt.

datum	tijd	plaats	verrichte werkzaamheden	opmerkingen	afspraken
10-10	15 min.	school	Overleg met docent		
11-10	ochtend	mediatheek	Informatie over onderwerp gezocht	Niet gevonden	

In de kolom 'Opmerkingen' kun je kort de opbrengst van de activiteit, of een persoonlijke ervaringen bij de betreffende activiteit weergeven.

Bij groepswork kun je elk een eigen logboek maken of kun je in overleg met je docent afspreken dat jullie ieder één logboek bijhouden. In het laatste geval moet de bijdrage van elke leerling wel goed zichtbaar zijn in het logboek.

Labjournaal

Voor de natuurwetenschappelijke vakken natuurkunde, scheikunde en biologie wordt in plaats van een logboek een labjournaal bijgehouden.

Het is verplicht om een labjournaal in een (groot) schrift bij te houden. Dit komt bij voorkeur in lokaal 218 te liggen. Hierin komen vorderingen, afspraken, adviezen van TOA of docent, maar vooral tussentijdse onderzoeksresultaten etc. in chronologische volgorde in. De docent kan op een willekeurig tijdstip het labjournaal ter inzage vragen. Als je jouw labjournaal goed bij houdt, weet je ook zeker dat je al je gegevens bij elkaar hebt.

Afronding: presentatieavond PWS

In december 2026 vinden ter afsluiting van het profielwerkstuk 's avonds presentaties plaats, welke gehouden worden voor medeleerlingen, leerlingen 4-havo en 5-vwo en andere belangstellenden. Om zoveel mogelijk ouders/verzorgers de gelegenheid te geven hierbij te zijn gaan we dit 's avonds doen. **Het is verplicht om deze presentatieavond aanwezig te zijn!**

Je houdt dan een (mondelinge) presentatie met beeldmateriaal waarbij gebruik gemaakt kan worden van bijvoorbeeld PowerPoint.

De presentatie van het profielwerkstuk wordt meegewogen in de uiteindelijke beoordeling. Beoordelingsformulieren voor de presentatie zijn t.z.t. ook te vinden op de ELO.

Beoordeling

Zowel het doorlopen van het proces als het opgeleverde product van een profielwerkstuk wordt beoordeeld. Daarbij word je beoordeeld op:

- informatievaardigheden (informatie verzamelen en verwerken);
- onderzoeksvaardigheden en/of ontwerpvaardigheden;
- presentatievaardigheden.

De beoordeling vindt plaats met beoordelingslijsten, deze zijn per vak verschillend en zijn te vinden op de ELO. Het profielwerkstuk wordt becijferd, dit cijfer telt mee in het combinatiecijfer.

Veelgestelde vragen

Een aantal vragen komen gedurende het jaar regelmatig terug, daarom hier het algemene antwoord:

1. *Worden er kosten vergoed voor het uitvoeren van experimenten/reiskosten voor een interview etc.?*
Nee, de school vergoedt geen onkosten. Bekijk dus al bij het plan van aanpak of je kosten verwacht zodat je al aan het begin van het traject kan kijken of je onderzoek (financieel) haalbaar is.
2. *Kan ik uitstel krijgen voor het inleveren van het tussenproduct/de voorlopige versie/de definitieve versie?*
Soms kunnen persoonlijke omstandigheden ervoor zorgen dat je een deadline niet kan halen. Dit laat je je begeleider en je eventuele groepsgenoten weten. In overleg met je begeleider en de overige groepsgenoten vul je dan het uitstelformulier in wat je in de ELO kunt vinden. Met goedkeuring van de examencommissie kan er dan in sommige gevallen uitstel worden verleend.
3. *Kan ik verlof krijgen voor een locatiebezoek, een interview etc.?*
Ja, je kan hiervoor verlof aanvragen. Dit doe je samen met je ouders via de Kalsbeek App. Doe dit ruim van tevoren zodat je hiervoor tijdig toestemming kunt krijgen.
4. *Ik heb al een profielwerkstuk geschreven op de havo. Moet ik nu een nieuw werkstuk schrijven?*
Ja, je schrijft een nieuw werkstuk op vwo-niveau. In bijzondere gevallen kan hiervan worden afgeweken.
5. *Mijn groepsgenoot komt zijn afspraken niet na. Kan ik een individuele beoordeling krijgen?*
In principe krijg je als groep een beoordeling. Wanneer een groepsgenoot te weinig bijdraagt geef je dit zo snel mogelijk aan bij je begeleider. Samen met je begeleider en de groep voer je een gesprek en maak je afspraken voor de komende tijd. Als afspraken wederom niet worden nagekomen kan er eventueel een aparte beoordeling worden geven. Dit is ter beoordeling van de begeleider.
6. *Kan ik nog wisselen van vak/groep?*
Na de zomervakantie staat het groepje waarin je werkt vast. Je mag nog wel wisselen van vak/onderwerp, maar verstandig is het niet omdat je in tijdnood kan komen.